

scoalacool.ro

**POPORUL ROMÂN: POPOR
ROMANIC**

Etnogeneza și glotogeneza române

Romanitatea este elementul esențial al identității lingvistice și culturale a poporului român.

Etnogeneza românească a fost un proces complex, al cărui rezultat a fost apariția unui popor neolatin.

Principalele etape ale formării poporului român au fost următoarele:

I. Perioada stăpânirii romane (secolele II-III, în provincia Dacia, respectiv secolele I-VII, în zona dintre Dunăre și Marea Neagră): asupra dacilor s-a exercitat acțiunea romanizatoare a coloniștilor, a veteranilor și a administrației imperiale ⇒ apariția populației daco-romane.

II. Continuitatea daco-romanilor la nordul Dunării după retragerea aureliană (271-275): în perioada migrațiilor fenomenul romanizării i-a cuprins și pe dacii liberi.

III. Secolul al VIII-lea: populația daco-romană s-a transformat în români.

Totodată, s-a menținut o populație daco-romană la sudul Dunării, vlahii, vorbitori ai dialectelor limbii române: aromân, meglenoromân și istroromân.

Limba română face parte, prin stratul fundamental de origine latină, din familia limbilor neolatine, alături de italiană, spaniolă, portugheză și franceză.

Structura limbii române: strat latin (60%), substrat geto-dacic (10%), adstrat slav (20%) și împrumuturi din alte limbi - neologisme (10%).

**State/limbi neolatine din
Europa (secolul al XXI-lea)**

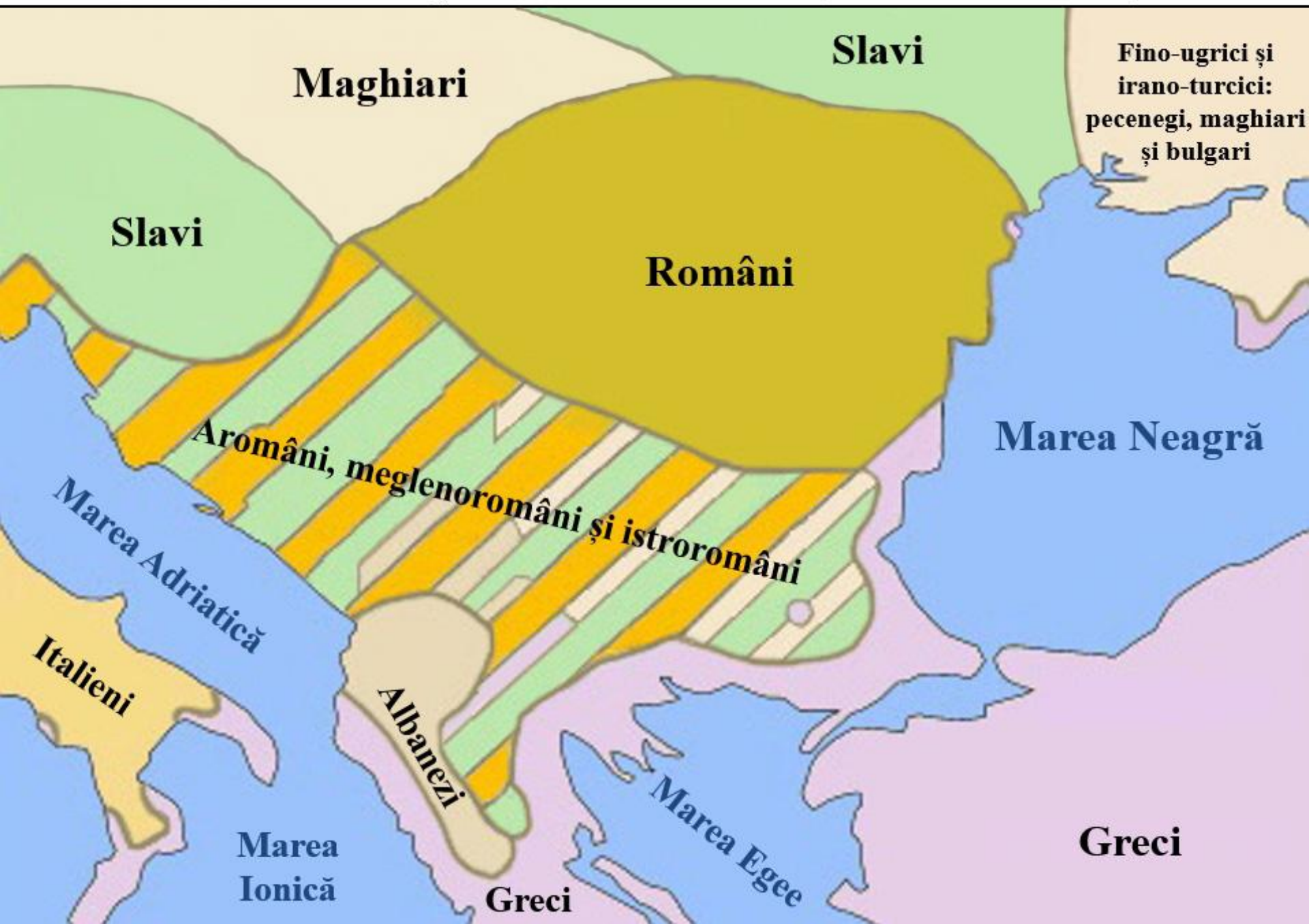

Daco-romanii (secolul al VI-lea)

Migratori: sarmați, gepizi, longobarzi, avari, onoguri și khazari

Arealul de răspândire a românilor (secolul al XI-lea)

**Harta răspândirii
populațiilor românești în
Peninsula Balcanică**

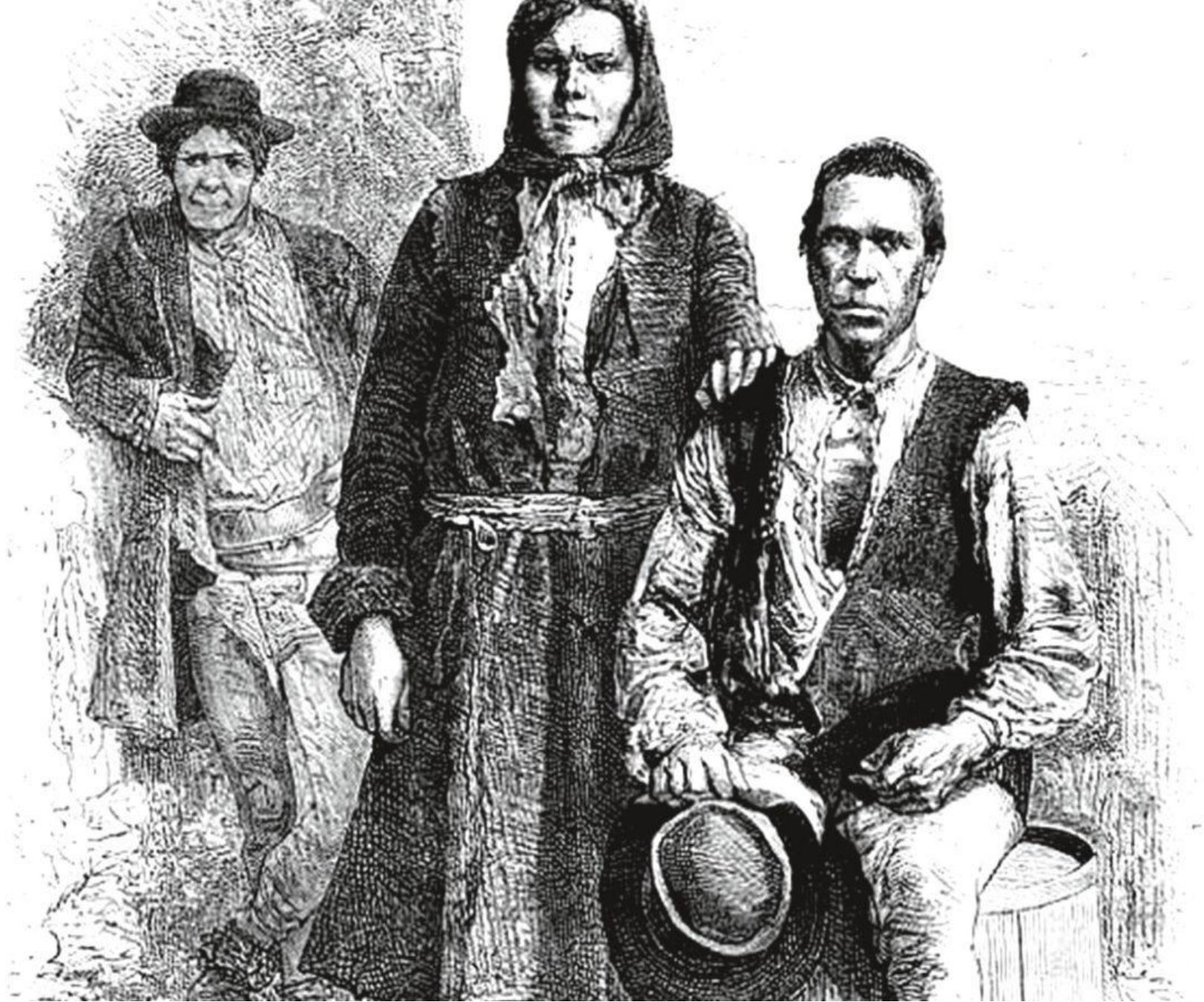

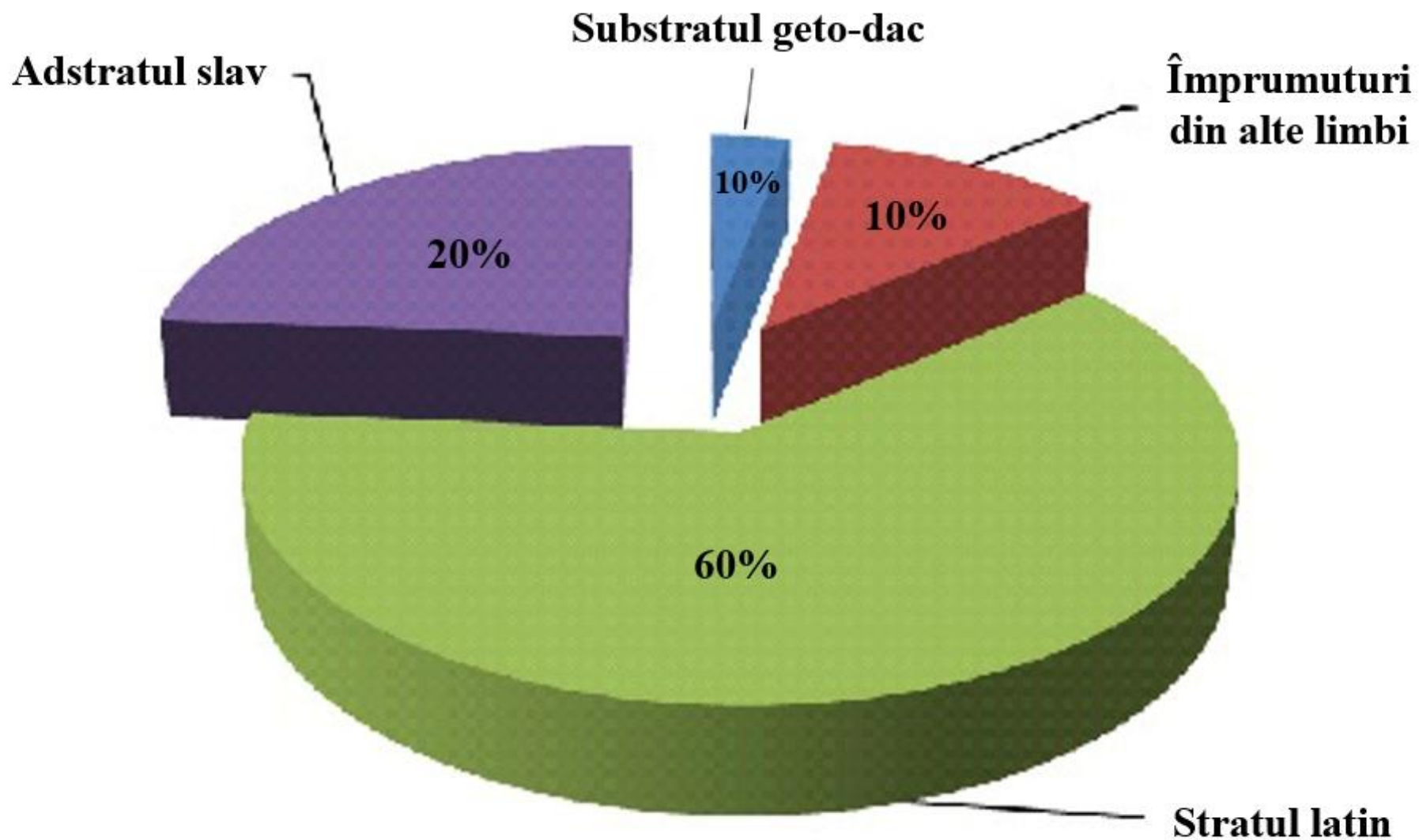
Familie de aromâni (Grecia, secolul al XIX-lea)

Familie de meglenomâni (Grecia, secolul al XX-lea)

Familie de istroromâni (Croatia, secolul al XIX-lea)

Componentele limbii române

**Cuvinte de
origine
geto-dacă**

Abur, amurg, balaur, baligă, baltă, bară, barză, bască, băiat, bălan, bordei, brad, buză, caier, căciulă, căpușă, cătun, cioară, cioban, doină, don, dop, droaie, dulău, gard, gata, gălbează, genune, gheară, ghes, ghimpe, iele, leagăn, lespede, mal, mazăre, măgură, mălai, mămăligă, mătură, mânz, melc, mistreț, ortoman, păstaie, pânză, pârâu, prunc, rață, sâmbure, scrum, stăpân, sterp, stejar, stână, strugure, strungă, șale, șiră, șopârlă, șoric, șut, tare, traistă, tulei, țăp, țarc, țărină, țăruș, urdă, vatră, viezure, viscol, zară, zestre, zgardă, zimbru.

**Cuvinte de
origine
latină**

Ac, alb, albastru, albină, alună, apă, ață, barbă, berbec, braț, bou, cal, cald, cap, capră, care, carne, carpen, casă, caș, călcâi, câine, câmp, ceapă, cer, cerb, cheie, cireș, creier, cruce, coif, cot, cui, cuptor, cuțit, deget, dinte, falcă, fag, fată, făină, fântână, fecior, femeie, fereastră, ficat, ființă, floare, foame, foc, frasin, frate, frig, friptură, frumos, frunte, frunză, fulger, găină, geană, genunchi, ger, gheață, ghindă, grâu, gură, ied, inimă, înger, joc, lapte, lână, lebădă, legume, limbă, lingură, lemn, lună, masă, măr, măsea, mână, mestecăn, miere, moarte, munte, muscă, mușchi, negru, nepot, nori, nuc, oală, ochi, om, orz, os, palmă, pasăre, pământ, păr, părinte, pâine, perete, picior, piele, piept, plămâni, ploaie, plop, poartă, pom, porc, prun, pui, pulpă, râu, ridiche, roșu, salcâm, sapă, sare, săgeată, sânge, scaun, secară, secetă, secure, sete, soare, soră, spadă, sprânceană, stea, șarpe, șoarece, taur, tâmplă, treaptă, tunset, țară, ulcior, umăr, unchi, unghie, unt, ureche, urs, ușă, vale, varză, vas, vânt, vânăta, verde, veveriță, vierme, vin, viață, vrabie, vulpe.

**Cuvinte de
origine slavă**

Babă, boier, ceas, ceaslov, clopot, clucer, coasă, danie, deal, drojdie, gleznă, gol, hatman, iaz, izvor, lopată, mac, maică, morcov, milă, mlaștină, nevastă, obraz, peșteră, pisanie, postelnic, rac, rai, rană, rudă, slab, spătar, spovedanie, stareț, stolnic, târg, trup, utrenie, văzduh, vârstă, vecernie, vlădică, voievod, voinic, vreme.

Romanitatea românilor

Documentele medievale timpurii i-au amintit pe români sub numele de *vlahi*, *valahi*, *volohi*, *blahi*, *bolohi* (termeni de origine germanică, derivați din *walach*, ce au desemnat populațiile romanice).

630-640 - cronicarul bizantin Theofilact din Simocatta (*Istории*), a menționat expresia *Torna, torna, fratre!* („Întoarce-te, întoarce-te, frate!”), un îndemn rostit de un soldat în protoromână, în perioada unei campanii a bizantinilor împotriva avarilor, în apropierea Munților Balcani (587).
Secolul al IX-lea - geograful armean Moise de Corene a menționat „*țara necunoscută ce-i zic Balak-Valahia*”.

Secolul al X-lea - împăratul bizantin Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913-959), în lucrarea *Cu privire la administrarea Imperiului* (950), a făcut distincția între *romei* (populația greacă) și *romani*, populația neogreacă din Balcani și zona Dunării („*se numesc romani pentru că au venit din Roma*”).

Secolul al XI-lea - cronicarul bizantin Ioan Skylitzes (*Sinopsis al istoriilor*) a relatat că David, fratele țarului bulgar Samuil (997-1014), a fost ucis (976) în zona *Kaloi drues* (din limba greacă: „*Stejarii frumoși*”) de *vlahii hoditai* (din limba greacă: „*vlahii călători*”).

Secolul al XII-lea - Cronicarul maghiar Anonymus, în lucrarea *Gesta Hungarorum* (din limba latină: „*Faptele ungurilor*”), a menționat prezența românilor în arcul intracarpatic (secolul al IX-lea).

Secolul al XIII-lea - cronicarul maghiar Simon de Keza, în lucrarea *Gesta Hunnorum et Hungarorum* (din limba latină: „*Faptele hunilor și ale ungurilor*”), a relatat că la venirea hunilor în Câmpia Pannonică, locuitorii orașelor s-au întors în Italia, dar vlahii, au rămas în Pannonia.

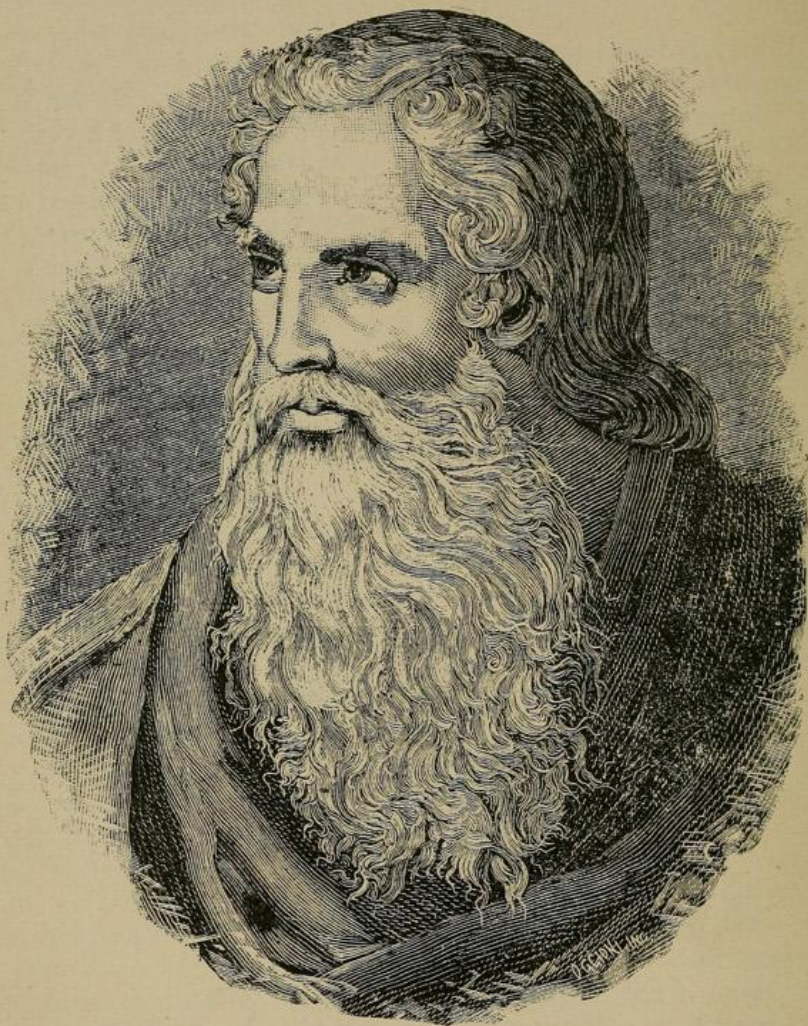
Țărani valahi (români) din Țara Românească (secolul al XIX-lea)

Țărani valahi (români) din Transilvania (secolul al XIX-lea)

În timpul unui marș de noapte al bizantinilor împotriva avarilor un soldat a observat cum urma să cadă un sac cu provizii aflat pe un catâr și și-a atenționat camaradul prin intermediul expresiei *Torna, torna, fratre!*, pentru a întoarce sacul pe animalul de povară.

Moise de Corene

Constantin al VII-lea Porfirogenetul

ANONYMVS =
GLORIOSISSIMI BELA REGIS NOTARIVS

**Statuia cronicarului maghiar Anonymus
(Ungaria, 2022)**

**Simon de
Keza**

Romanitatea românilor

Secolele XV-XVI - umaniști precum Demetrie și Laonic Chalcocondil, Filippo Buonaccorsi, Flavio Biondo, Gian Francisco Poggio Bracciolini, Enea Silvio Bartolomeo de Piccolomini (Papa Pius al II-lea: 1458-1464), Francesco della Valle, Nicolaus Olahus, Johannes Honterus, Anton Varancsics și Antonio Bonfinius au fost preocupați să explice existența insulelor de romanitate din Europa de Est și să cunoască poporul român, au susținut cu dovezi originea latină a poporului român, au semnalat elementele comune limbii latine și române și au constatat existența la românii nord-dunăreni a unei tradiții referitoare la descendența lor dintr-o colonie fondată de împăratul Traian.

Secolele XVII-XVIII - romanitatea românilor a fost abordată de umaniști autohtoni precum Grigore Ureche, Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir.

**Laonic
Chalcocondil**

**Enea Silvio Bartolomeo de
Piccolomini (Papa Pius al II-lea)**

**Flavio
Biondo**

**Filippo
Buonaccorsi**

**Gian Francisco
Poggio Bracciolini**

Nicolaus Olahus

Anton Varancsics

Johannes Honterus

Antonio Bonfinius

Grigore Ureche

Miron Costin

Dimitrie Cantemir

Romanitatea românilor

Secolele XVIII-XIX - romanitatea românilor a fost pusă la îndoială, mai ales atunci când românii din Transilvania, aflată sub stăpânire austriacă (habsburgică), și mai apoi austro-ungară, și-au cerut drepturile naționale, aducând drept dovezi vechimea și continuitatea de locuire în spațiul românesc. Reprezentanții Școlii Ardelene (Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior), din dorința de a demonstra vechimea și continuitatea de locuire a românilor, au pus accentul pe caracterul exclusiv latin al limbii române (purism lingvistic).

Printre contestatarii romanității românilor s-au aflat Franz Josef Sulzer, Josef Karl Eder, Johan Christian von Engel și Eduard Robert Roesler, care au susținut că poporul român s-a format la sud de Dunăre, de unde ar fi migrat către nord în secolul al XIII-lea (Teoria Imigraționistă sau Teoria Roesleriană). A doua jumătate a secolului al XIX-lea - Teoriei Imigraționiste i-au răspuns istorici români precum Bogdan Petriceicu Hașdeu și Alexandru Dimitrie Xenopol, care au argumentat științific netemeinicia acestei teze, susținând Teoria Continuității (sau Teoria Autohtonistă), bazată pe dovezi ce au atestat originea latină a românilor.

Samuil Micu

Gheorghe Șincai

Petru Maior

**Josef Karl
Eder**

**Johan Christian
von Engel**

**Eduard Robert
Roesler**

Bogdan Petriceicu Hașdeu

Alexandru Dimitrie Xenopol

Argumente care susțin Teoria Imigraționistă (Teoria Roesleriană)

1. Dacii au fost exterminați ca popor după cucerirea romană.
2. Românii nu se trag din coloniști romani din Dacia, provincia fiind părăsită de toți locuitorii după retragerea aureliană.
3. 165 de ani de ocupație romană nu au fost suficienți pentru romanizare.
4. Românii s-au format ca popor la sud de Dunăre, de unde au imigrat la nord în secolul al XIII-lea.
5. Lipsesc mențiuni scrise despre români, anterioare secolului al XIII-lea.
6. Formarea poporului român la sud de Dunăre a fost dovedită de adoptarea creștinismului de rit ortodox.

Argumente care susțin Teoria Continuității (Teoria Autohtonistă)

1. Geto-dacii au continuat să trăiască în Dacia după cucerirea romană, procesul de romanizare fiind ireversibil.
2. Daco-romanii au reprezentat populația rămasă după retragerea aureliană.
3. Poporul român s-a format la nord și la sud de Dunăre și nu există nici o dovadă a imigrării acestuia la nord de Dunăre.
4. Au fost păstrate toponimia și hidronimia romane.
5. Au fost descoperite unelte agricole și obiecte de cult creștine din secolele IV-VIII, numeroase dovezi arheologice demonstrând continuitatea de locuire la nord de Dunăre.
6. Anonymus și alți cronicari medievali au oferit informații referitoare la existența poporului român la nord de Dunăre.

Romanitatea românilor

Secolul al XX-lea - istorici precum Vasile Pârvan, Constantin C. Giurescu, Nicolae Iorga și Gheorghe I. Brătianu au adus noi argumente istorice și științifice în favoarea romanității românilor.

A doua jumătate a secolului al XX-lea - problema romanității românilor a fost abordată în contextul subordonării regimului comunist autohton față de U.R.S.S. prin exagerarea rolului slavilor în formarea poporului și a limbii române (Mihail Roller) și prin **protocronism**, fiind exagerat rolul geto-dacilor în procesul de etnogeneză română (sursa de inspirație a fost lucrarea istoricului Nicolae Densușianu - *Dacia preistorică*: 1913).

Vasile Pârvan

Constantin C. Giurescu

Nicolae Iorga

Gheorghe I. Brătianu

Mihail Roller

Nicolae Densușianu

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Soare, Aurel Constantin, Cojocaru, Daniela Ana, Grozav, Gabriel, Pavelescu, Alina, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
3. Stoica, Stan (coordonator), Băluțoiu, Valentin, Becheru, Dragoș Sebastian, Bilcea, Valentina, Bondar, Ancuța, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura CD Press, București, 2020.
4. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Litera, București, 2020.
5. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
6. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
7. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
8. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
9. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
10. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
11. Hitchins, Keith, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom, Iași, 2015.
12. Petolescu, Constantin C., *Formarea poporului român și a limbii române*, Editura Enciclopedică, București, 2019.
13. Pop, Ioan-Aurel, *De la romani la români*, Editura Litera, București, 2019.
14. Imagini: Google Images (domeniul public).

😊 Vă mulțumim pentru atenție! 🎉

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

